

BEDOUD GEBIED

CENTRUM UDEN

OPVALLENDE KEUZES

De gebieden van het huidige Natuurnetwerk kennen een rijke historie. Van de tijd van Napoleon tot in de periode van de Tweede Wereldoorlog is er van alles gebeurd en hiervan zijn nog steeds sporen zichtbaar. In de tijd van Napoleon waren de Mineursberg en omliggend heidegebied in de Reekse heide oefenterrein van de mineurs. In het bosgebied ten zuiden van Odiliapeel zijn overblijfselen van WOII zichtbaar, zoals een bunker en een loopgraaf.

Ook in de Trentse bossen is een commandobunker bewaard gebleven uit de tijd van de Koude oorlog. In deze bunker werd communicatieapparatuur bewaard voor vliegbasis Volkel deze is in gebruik gebleven tot 1965. Nu zijn de bunkers een onderkomen voor vleermuizen die hier in overwinteren. In de Trentse bossen was ook een schietbaan aangelegd voor de mariniers. Deze zandvlakte had aan het einde een zandheuvel voor het opvangen van de munitie. Deze zandheuvel is nog steeds zichtbaar en biedt nu onderkomen aan verschillende soorten insecten, waaronder loopkevers en zandbijen. Vandaag de dag wordt het gebied volop gebruikt door dieren- en plantensoorten, maar een deel ook nog door het Ministerie van Defensie.

SNELHEIDSDUIVEL

In alle drie de bosgebieden staan verschillende soorten naaldbomen. Van nature komen naaldbossen helemaal niet voor in Nederland. De naaldbomen zijn voornamelijk in de vorige eeuw aangeplant voor productie van hout, waardoor ook stuifzandgebieden werden vastgelegd. Ondanks dat ze hier niet van nature voorkomen zijn wel veel planten- en diersoorten afhankelijk van de naaldbomen. Diverse paddenstoelen, waaronder de dennen-harszwam en dennenschelpzwam, leven op het dode hout en insecten, zoals de dennenkegel-wants, leggen hun eitjes op de naalden van de grove den.

Naast paddenstoelen en insecten is er ook een vogel die vooral te vinden is in naaldbossen. Dit gaat over het kleinste vogeltje van Europa, namelijk de goudhaan. Ze zijn circa 8,5 centimeter groot en wegen vaak niet meer dan 5 gram. Deze zangvogel leeft in de toppen van de naaldbomen. Het zijn geen schuwe vogels en ze kunnen best dichtbij komen, vooral in de winter wanneer ze lager in de bomen zitten. Let dan op de opvallende gele streep op de kruin. Qua geluid maken de goudhanen hoge tonen, hierdoor kunnen mensen met een minder gehoor ze misschien niet horen.

Lieve Vrouwenplein (Google Maps)

Koopmanstraat (Google Maps)

Willem-Alexanderhof (Google Maps)

GEBIEDSKENMERKEN

Oppervlakte 81 ha

Functie Bebouwd gebied

Bodem -

Overig

KARAKTERISTIEK

De naam Uden wordt in de geschreven geschiedenis als eerst genoemd in 1190. De eerste bekende naam van Uden tot in de 11de eeuw was Uot. De Sint-Petruskerk welke medio 1300 gebouwd was, is circa 1886 afgebrand. De huidige Sint-Petruskerk is gebouwd van 1887 tot 1890. In de omgeving van de Kerkstraat staan naast deze kerk meerdere oude rijksmonumenten zoals het Kruisherenklooster, een schoolgebouw, enkele herenhuizen en het voormalige raadhuis.

Van het 'oude' Uden is nu niet veel meer te herkennen, dit door de nieuwbouw vanaf 1950. Gelukkig zijn bovengenoemde monumenten behouden gebleven. De meeste bebouwing is in gebruik als winkelpand, horeca en enkele zorginstellingen. Wonen is voornamelijk voorzien in de vorm van appartementen en ook enkele tweekappers met groene tuinen nabij de Burgemeester Buskensstraat. Het park nabij de Abdijlaan is ook een mooi groen gedeelte. Het merendeel van het huidige straatbeeld in het centrum is helaas nog wat kaal.

MEDEBEWONERS

Andere soorten die in bebouwing leven en ook voorkomen in het centrum van Uden zijn verschillende soorten insecten. Deze hebben zoals de slechtvalk niet per se een kerk nodig maar kan je ook zeker juist in je eigen huis aantreffen. Een hiervan is de WC-motmug. Toevallig is deze uitverkozen tot insect van het jaar 2023 door Naturalis. Of nou ja toevallig, dit is zo zodat de soort gedurende dit jaar extra aandacht krijgt. Het beestje heeft zijn naam niet echt mee, het is wel een mug maar steekt niet en zuigt geen bloed. Hij wordt vaak gezien op de muur in de wc of badkamer en lijkt op een kleine vlinder met een donzig lichaam en mooie behaarde vleugels. Als je goed kijkt is het eigenlijk een heel mooi beestje en nog nuttig ook! De larven van de WC-motmug ontwikkelen zich in watertjes en eten bacteriën die zorgen voor vieze geuren uit de afvoer. Ze doen dit bijvoorbeeld ook juist in kieren en gootstenen of soms zelfs in een koffiezetapparaat waar viezigheid achterblijft. Zo helpen ze mee met het opruimen van de bacteriën. Dus niet alleen mooi maar ook verfrissend!

NATUUR OP DE STOEP

Een wat minder bekende groep die zich ook goed in de stad kan handhaven op bijvoorbeeld stenen, paaltjes of bomen, zijn korstmossen. Zoals hun naam zal doen vermoeden zijn dit echter geen mossen. Korstmossen zijn schimmels die samenleven met algen. De schimmel en de alg hebben

elkaar nodig om te kunnen overleven. De algen zorgen voor suiker en de schimmels zorgen voor water en mineralen die ze met elkaar uitwisselen. Zo hebben ze beide een voordeel aan deze samenwerking. Ze vertellen daarbij ook wat over hun omgeving, hoe oud de plek is of hoe schoon de lucht is. De korstmossen in het centrum zijn voornamelijk in de omgeving van de Kerkstraat waargenomen waar de oude bebouwing staat. Eén van deze soorten is het groot dooiermos. Je zou verwachten dat zo'n korstmos ongestoord kan groeien, maar niks is minder waar! Er bestaan namelijk parasieten die afhankelijk zijn korstmossen.

In dit geval gaat het om Xanthoriicola (Deze parasiet heeft nog geen Nederlandse naam, vandaar de ingewikkelde naam). Korstmosparasieten van het geslacht Xanthoriicola zorgen bij het groot dooiermos voor een dergelijke aantasting dat het korstmos vanuit het midden afsterft. Andere algemeen voorkomende korstmossen hebben vaak ook een eigen soort parasiet. Op deze wijze zorgen de korstmossen ook voor het voorkomen van ander leven.

Zo heeft het stoeprandvingermos ook weer een eigen soort korstmosparasiet. De naam van deze soort korstmos zegt het al, deze komt veel voor op stoeptegels. Het is zichtbaar als grijswitte stukken op de stoep, misschien zou je het zelfs kunnen aanzien voor kauwgom. Maar eenmaal van dichterbij bekeken zie je dat zo'n korstmos bestaat uit mooie en fijne structuren die in een cirkelvorm naar buiten groeien.

Groot dooiermos (M. de Haas)

Slechtvalk op de Petruskerk (P. van de Braak, Vogelwacht Uden)

WAARGENOMEN SOORTEN

(ZOALS BEKEND IN NATIONALE DATABANK FLORA EN FAUNA)

VOGELS

- Gierzwaluw
- Groenling
- Houtduif
- Huismus
- Kauw
- Kokmeeuw
- Putter
- Slechtvalk
- Sperwer
- Zwarte roodstaart

ZOOGDIEREN

- Eekhoorn

VLEERMUIZEN

- Gewone dwergvleermuis

DAGVLINDERS

- Atalanta
- Boomblauwtje
- Citroenvlinder
- Dagpauwoog
- Distelvlinder
- Gehakkelde aurelia
- Groot koolwitje
- Klein koolwitje
- Kleine vos
- Oranjetipje

LIBELLEN

- Grote keizerlibel

REPTIELEN, AMFIBIEËN & VISSSEN

- Bruine kikker

OVERIGE ONGEWERVELDEN

- Blinde bij
- Gewone kameleonspin
- Gewone oorworm
- Karmozijnrood weeskind
- Muurzesoog
- Roesje
- Segrijnslak
- Stadsreus
- Tweestippelig lieveheersbeestje
- WC-motmug

VAATPLANTEN

- Hoge fijnstraal
- Kleine bergsteentijm
- Muurvaren
- Stinkende gouwe
- Straatgras
- Tuinwolfsmelk
- Vogelmuur
- Vroegeling
- Wilde marjolein
- Winterpostelein

OVERIGE

- Berijpte kroontjeskorst
- Gelobde geelkorst
- Gewone stippelkorst
- Groot dooiermos
- Kalkschotelkorst
- Rode kalksteenkorst
- Sinaasappelkorst
- Steenpurper-schaaltje
- Stoeprandvingermos
- Xanthoriicola

Kleine bergsteentijm (H. Looman)

BEN JE BENIEUWD WAT ER OP DIT MOMENT AAN SOORTEN WORDT GEZIEN?

Neem eens een kijkje op waarneming.nl. Hier vullen vrijwilligers hun waargenomen soorten in. Steeds meer mensen voeren in wat ze hebben gezien. Op die manier leren we welke soorten voor kunnen komen. Deze kennis vormt een basis voor bescherming van biodiversiteit. Wil je zelf een bijdrage leveren of soorten leren kennen? Dan is er een app voor op je telefoon die aan de hand van foto's kan herkennen welke soort je hebt gezien. Kijk op ObsIdentify.

'AMBASSADEUR' VAN DIT DEELGEBIED IS DE WIELEWAAL

De 'ambassadeur' van dit gebied is de paardenbloem. Deze soort is gekozen als vertegenwoordiger, omdat dit gebied een oppepper kan gebruiken als het gaat om de aantallen bloeiende planten. Net als alle andere soorten heeft de paardenbloem behoefte aan een goede verblijfplaats, voortplanting en vocht. Als het goed gaat met de ambassadeur kunnen veel andere soorten meeliften op zijn succes.

VOORWAARDE & VERBETERMAATREGEL VOOR DE AMBASSADEUR

Voortplanting: Het zaad van de paardenbloem wordt verspreid via de wind.

Paardenbloemen verspreiden zeer gemakkelijk. Pak desalniettemin eens een paardenbloem en blaas de zadjes met vruchtpluis er vanaf. Doe dit bijvoorbeeld op een plek waar meer paardenbloemen gewenst zijn. Een leuke manier om te helpen bij de verspreiding!

Verblijfplaats: Groeien overal, van droge tot vochtige bodems, in graslanden, bermen en gazons.

Zorg voor stukken open grond in de tuin, zodat de paardenbloem zich gemakkelijker kan verspreiden.

Vocht: Heeft vocht nodig, maar niet te veel.

In hele droge periodes kan extra water worden gegeven. Bij te veel water zullen de stengels en bladeren verwelken en geel verkleuren. Dat kan leiden tot ziekten als wortelrot. Dan direct de watergift stoppen!

VERBETERMAATREGELN

HUIDIGE SITUATIE	GEWENSTE SITUATIE	HOE GEWENSTE SITUATIE BEREIKEN?	
		GEMEENTE	INWONERS
Voornamelijk bebouwing.	Sterke groene structuren met afwisselende soorten die hier van nature thuishoren.	Creëer groene plantsoenen waar de natuurlijke vegetatie op kan komen.	Vervang verharding die niet persé noodzakelijk is met groen.
Langs de hoofdwegen half extensief beheerde bermen, groene percelen en lanen.	Minder verstening en meer groen bestaande uit bomen, bosplantsoen en kruidenrijke bermen.	Invoeren van gefaseerd maaibeleid bij bermen en oevers.	Sla bij het maaien van het gazon sommige stroken over, zodat de paardenbloem niet wordt weggemaaid.
Winkelcentrum kent een aantal groene plantsoenen.	De tuinen van inwoners bevatten weinig verharding en zijn divers in boom-, struik- en plantensoorten.	Gebruik geen gif.	Gebruik geen gif.
In de woonwijken weinig tot geen bermen of groen-structuren.	Een toename in minder intensief gemaaid gazon.		
De voortuinen zijn voornamelijk verhard.			

Paardenbloem
(N. Janssen)

Paardenbloemen (H. Looman)